

Esi- ja perusopetuksen järjestäjät
Lukiokoulutuksen järjestäjät
Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät

SOSIAALISEN MEDIAN OPETUSKÄYTÖN SUOSITUKSET

TAUSTAA

Sosiaalinen media on ”tietoverkkoja ja tietotekniikkaa hyödyntävä viestinnän muoto, jossa käsitellään vuorovaikutteisesti ja käyttäjälähtöisesti tuotettua sisältöä ja luodaan ja ylläpidetään ihmisten välisiä suhteita.” (Sanastokeskus TSK 40, 2010)

Sosiaalinen media on lyhyessä ajassa tullut merkittäväksi osaksi yhteiskuntaa. Se tuo jokaiselle mahdollisuuden vaikuttaa ja oppia aktiivisesti osallistuen ja yhdessä työskennellen. Sosiaalinen media ja digitaalinen kulttuuri kokonaisuudessaan muuttaa oppimista oppijaa aktivoivaan suuntaan. Tieto- ja viestintäteknikan hyödyntäminen on lisääntynyt yhteiskunnan monilla alueilla. Sosiaalisen median käyttö osana työelämän toimintaa on kasvamassa. Noin 86 % 16–24 vuotiaista on seurannut jotain yhteisöpalvelua (Tilastokeskus 2010). Nuoret käyttävät erittäin paljon virtuaalimaailmoja, jotka voidaan jakaa pelimaailmoihin ja sosiaalisiin virtuaalimaailmoihin.

Tieto- ja viestintäteknikan hyödyntäminen on uusien mobiililaitteiden avulla mahdollista oppimisympäristöstä riippumatta. Käyttö luo edellytyksiä uudenlaisten toimintatapojen kehittymiselle. Tapamme työskennellä, kommunikoida sekä tuottaa ja jakaa tietoa on murroksessa sosiaalisen median lisääntyvän käytön myötä.

Sosiaalisen median opetuskäytön linjausten tavoitteena on edistää sellaisten toimintatapojen muotoutumista, jotka luovat kaikille oppijoille tasavertaiset mahdollisuudet oppia hyödyntämään sosiaalista mediaa osana mediataitoja ja ymmärtämään sosiaalisen median roolia yhteiskunnassa. Näillä suosituksilla korostetaan koulun kasvatustehtävää oppijoiden sosiaalisen median käyttötapojen ja -taitojen kehittämisessä turvallisiksi, vastuullisiksi ja eettisesti kestäväksi. Suosituksissa ei oteta kantaa yksittäisten palvelujen ja sovellusten käyttöön koulutyössä.

Opetuskäytöllä tarkoitetaan kaikkea oppimiseen ja opetukseen liittyvää sosiaalisen median välineillä tapahtuvaa toimintaa. Näissä suosituksissa koululla tarkoitetaan myös oppilaitosta, oppijoilla oppilaita ja opiskelijoita sekä koulutuksen järjestäjällä myös opetuksen järjestäjää.

Sosiaalisen median opetuskäytön suositukset jakaantuvat kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa tarkastellaan sosiaalisen median käyttölinjauksia osana tietostrategiaa. Toisessa osassa esitellään käytännön toimenpiteitä opetuksen suunnitteluun ja mahdolliseen muuhun hyödyntämiseen koulun toiminnassa.

1 SOSIAALINEN MEDIA OSANA TIETOSTRATEGIAA

1.1 Sosiaalisen median yleiset opetuskäytön linjaukset

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004 ja lukion opetussuunnitelman perusteet 2003 edellyttävät, että tietostrategia laaditaan osana paikallista opetussuunnitelmaa. Opetussuunnitelman perusteissa ei ole tarkemmin määritelty tietostrategian sisältöä, vaan se on jäänyt paikallisesti päätettäväksi. Ammatillisen koulutuksen tutkintojen perusteita päivitettäessä tarkistetaan tutkintojen perusteiden elinikäisen oppimisen avaintaidot sosiaalisen median ja nyky-yhteiskunnassa ja työelämässä toimimisen näkökulmista. Kansallisessa tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön suunnitelmassa (2010) ohjataan aktiiviseen ja vastuulliseen tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntävien yhteisöllisten työtapojen käyttöön. Sosiaalisen median näkökulma puuttunee kuitenkin useimmista tietostrategioista kaikilla kouluasteilla, koska sosiaalisen median rooli yhteiskunnassa on kasvanut vasta viime vuosina.

Sosiaalisen median opetuskäytön linjaukset on aiheellista sisällyttää tietostrategiaan. Tietostrategian yhtenä tehtävänä on hahmottaa tieto- ja viestintätekniikan näkökulmasta visio yhteiskunnan muuttumisesta lähitulevaisuudessa ja tämän muutoksen aikaansaamista osaamistarpeista työelämässä, jatko-opinnoissa ja yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa.

Käytännön toimenpiteitä

- Tietostrategia tarkistetaan sosiaalisen median opetuskäytön näkökulmasta.
- Koulutuksen järjestäjä tekee vuosittain tilannekartoituksen, jossa selvitetään laitteistotilanne, e-oppimateriaalien määrä ja arviointiperusteet sosiaalisen median opetuskäytön näkökulmasta.
- Tilannekartoituksen perusteella määritellään tavoitetaso laitteiden, tietoverkkoyhteyksien, e-oppimateriaalien ja arviointiperusteiden osalta sekä opettajien vuosittainen täydennyskoulutustarve.

1.2 Sosiaalisen median opetuskäytön yhteiset toimintamallit

Tietostrategian yleiset linjaukset sosiaalisen median opetuskäytöstä konkretisoidaan koulutuksen järjestäjäkohtaisiksi toimintamalleiksi. Selkeät, oppijoiden ikäkauden huomioon ottavat mallit, laaditaan yhteistyössä opetustoimen henkilöstöryhmien ja tietohallinnon kanssa. Suunnitelmallinen palveluiden ja sovellusten valinta sekä käytön eettiset toimintamallit tukevat sosiaalisen median aktiivista opetuskäyttöä.

Palveluiden valinnassa on tärkeä ottaa huomioon erilaiset oppijat ja oppimistyyli. Palvelu- ja sovelluskokonaisuuden tulee mahdollistaa yhdessä työskentelyn ja keskustelun lisäksi ainakin tekstin, kuvan ja liikkuvan kuvan

tuottamisen, jakamisen ja käsittelyn. Toimintamalleja mietittäessä yhteistyö vanhempien, oppijoiden ja opettajien kesken edistää hyvien ratkaisujen löytymistä. Yksittäisten palveluiden ja sovellusten valinta perustuu koulutuksen järjestäjän paikallisiin lähtökohtiin opetussuunnitelman toteutuksessa.

Yhteisissä toimintamalleissa sovitaan mm.

- mitä palveluita koulussa otetaan käyttöön eri luokka- ja kouluasteilla ja laaditaan ohjeistus niiden käytöstä
- miten opettajan työprofiili määritellään eri palveluissa
- miten opastetaan vuorovaikutukseen muiden kanssa verkossa.

1.3 Sosiaalisen median turvallinen ja eettinen käyttö

Kaikille opettajille ja oppilaille taataan turvallinen oppimisympäristö myös verkossa. Pohjan turvalliselle ympäristölle luovat yhdessä luodut ja sovitut toimintamallit sekä säädösten ja määräysten tunteminen ja noudattaminen. Virtuaalipalvelussa ja kirjoittelussa pätevät samat lait ja säädökset kuin kaikessa muussakin yhteiskunnassa.

Käytön ohjeistuksessa huolehditaan, että

- Kaikilla on riittävät tiedot tekijänoikeuksista. Luvattomien aineistojen käyttöä opetuksessa ei hyväksytä ja plagioinnin ja piratismien seuraukset tunnetaan. Opettajien ja oppijoiden tekijänoikeuksia kunnioitetaan.
- Luottamuksellista tietoa ei viedä missään tilanteessa sosiaalisen median palveluihin. Tunnetaan henkilöstörekisterien ylläpitoa koskevat määräykset.
- Oppilaita opastetaan kirjautumistunnusten tekemisessä ja heille opetetaan turvallisten salasanojen käyttö ja yksityisyyden suojaamiseen liittyvät asiat
- Noudatetaan eri palveluntarjoajien asettamia käyttöehtoja ja käyttäjille asetettuja ikärajoja.
- Korostetaan hyvää käytöstä myös sosiaalisessa mediassa, yhteisöllisten toimintatapojen omaksumista ja toisen kunnioittamista. Häiriökäyttäytymistä ja kiusaamista ei hyväksytä.
- Sovitaan sääntöjen rikkomisen seuraamuksista.
- Sosiaalisen median palveluiden opetuskäytölle tehdään askel askeleelta - malli, joka mahdollistaa oppilaiden osaamisen ja taitojen kehittymisen erityyppisten palvelujen käytössä ohjattuna turvallisessa ympäristössä.

2 KÄYTÄNNÖN TOIMENPITEITÄ JA MAHDOLLISUUKSIA SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTTÖÖN

2.1 Sosiaalinen media osana mediataitoja

Mediataidot ovat tietoyhteiskunnan kansalaistaitoja. Mediataidot kansalaisen perustaitona voidaan jakaa luovaan mediaosaamiseen, kriittiseen mediaosaamiseen ja sosiaaliseen mediaosaamiseen. Sosiaalisessa mediassa kuka tahansa voi toimia median tuottajana ja kuluttajana ja vaikuttaa yhteisiin asioihin. Koulussa kehitetään oppijan monipuolisia mediataitoja oppijan toimiessa eri roolissa.

Käytännön toimenpiteitä

- Oppimistilanteissa tuetaan oppijoiden itseilmaisua, luovuutta, tiedon ja osaamisen jakamista ja yhteistyötä ja sosiaalista mediaa hyödynnetään luontevana osana oppimista.
- Oppijoita kannustetaan ja harjoitetaan vastuulliseen aktiivisuuteen ja osallisuuteen verkkokeskusteluissa.
- Koulussa opitaan sisällöntuotannossa vastaanottajan ja tuottajan oikeudet ja velvollisuudet sekä median tietoturvallisuuden liittyvät asiat.
- Oppijoille tarjotaan tilaisuuksia käyttää eri palveluita ja sovelluksia kuten: blogeja, mikroblogeja, wikejä, dokumenttipalveluja, tiedon- ja ajanhallintapalveluja, kuvien, videoiden, linkkien ja muita sisältöjen ja tuotosten jakopalveluja, keskustelu- ja chat-palveluja sekä yhteisö ja ryhmätyöskentelyalustoja.
- Tiedon määrän ja saavutettavuuden lisääntyessä, opettajan tärkeä rooli on auttaa oppijaa arvioimaan löytämänsä ja käyttämänsä tiedon laatua.

2.2 Sosiaalinen media aktiivisena osana kouluyhteisön vuorovaikutteisia ja osallistavia toimintatapoja

Sosiaalisen media tarjoaa mahdollisuuksia rakentaa ja ylläpitää sosiaalisia suhteita sekä lähipiirissä että kauempana olevien kanssa. Sosiaalisen median palveluissa ja sovelluksissa toimijoiden välinen viestintä on usein reaaliaikaista keskustelua ja ongelmanratkaisua, mikä lisää yhteisöllisyyden ja läsnäolon tuntua. Älypuhelin ja muiden mobiililaitteiden käytöllä monipuolistetaan oppimisympäristöä ja oppimisen siirtymistä eri paikkoihin ja tilanteisiin. Sosiaalisen median aktiivisella käytöllä pyritään hyödyntämään näitä mahdollisuuksia koulun toimintakulttuuria kehitettäessä.

Käytännön toimenpiteitä

- Luodaan eri oppineissa oppilaille mahdollisuuksia taltioida eri menetelmin (teksti, kuva, liikkuva kuva) omaa työskentelyään ja oppimistaan ja rakentaa omaa oppimispolkuaan.
- Käytetään eri palveluita oppimistilanteissa yhteistyöprojektien läpi viemiseen, oppilaiden ja opettajan vuorovaikutuksen lisäämiseen, osallistavan työskentelyn tukemiseen ja paikasta ja ajasta riippumattoman oppimisen toteutumiseen.
- Hyödynnetään sosiaalisen median mahdollisuuksia kansainvälisissä yhteistyöprojekteissa.

- Kehitetään oppimisen ja opetuksen tueksi malleja, jotka antavat oppilaille mahdollisuuksia kirjoittaa dokumentteja yhdessä, muokata kuvia ja tuottaa videoita sekä tallentaa ja jakaa tuotoksiaan toisilleen sekä kommentoida toisten tekemiä tuotoksia.
- Hyödynnetään eri oppiaineissa sosiaalisen median palveluita niin, että oppilaille tulee mahdollisuus harjoitella tiedon keräämistä, hallita tietotulvaa ja koota ja yhdistellä tietoa ja pohtia mikä väline tai palvelu toimii kussakin tilanteessa parhaiten.
- Kannustetaan oppilaita yhteisöllisiin toimintatapoihin ja otetaan heidät mukaan päätöksentekoon.

2.3 Sosiaalisen median rooli kodin ja koulun välisessä yhteistyössä

Kodin ja koulun yhteistyössä on hyvä ottaa käyttöön perinteisten viestintäväylien lisäksi myös uusia ja erilaisia välineitä. Yhteistyössä on tarkoituksenmukaista hyödyntää myös sosiaalisen median mahdollisuuksia. Vuorovaikutuksen helppous ja mahdollisuus reaaliaikaisuuteen lisäävät joustavuutta yhteistyöhön.

On tärkeää huomata, että mitään salassa pidettävää tai yksityisyyden suojaa loukkaavaa tietoa ei saa laittaa sosiaalisen median palveluihin. Sosiaalinen media kodin ja koulun välisessä yhteydenpidossa tarjoaa lisäarvoa muun viestinnän rinnalla.

Käytännön toimenpiteitä

- Luodaan yhteistyössä vanhempien, huoltajien ja oppijoiden kanssa toimintamalli sosiaalisen median hyödyntämisestä kodin ja koulun yhteistyössä.
- Kehitetään koulun sisäistä ja ulkoista viestintää ja sidosryhmäyhteistyötä hyödyntämällä mahdollisuuksien mukaan sosiaalisen median palveluita.
- Kehitetään menetelmiä, joiden avulla vanhemmat ja huoltajat voivat halutessaan seurata oppijoiden työskentelyä (blogit, wiki-alueet, kuvapalvelut, videot jne.).
- Mitään salassa pidettävää tai yksityisyyden suojaa loukkaavaa tietoa ei saa laittaa sosiaalisen median palveluihin.

2.4 Sosiaalinen media osana monipuolisia oppimisympäristöjä

Koulun oppimisympäristönä hyödynnetään enenevässä määrin koulun ulkopuolisia oppimisympäristöjä kuten esimerkiksi kulttuurilaitoksia, työpaikkoja, yhteistyökouluja, muita yhteisöjä jne. Opintokäynnit tarjoavat oppijoille enemmän, mikäli vierailua ennen tai sen jälkeen voi vaihtaa ajatuksia tai kysyä lisätietoja opittuun. Sosiaalinen media toimii sillanrakentajana koulun ja muiden oppimisympäristöjen välillä. Nuorilla on verkossa erilaisia mahdollisuuksia vaikuttaa yhteisten asioiden hoitamiseen ja päätöksentekoon.

Käytännön toimenpiteitä

- Kehitetään oman alueen toimijoiden kanssa malli, joka mahdollistaa oppijoiden ja työelämän sekä kulttuurilaitosten välisen yhteydenpidon ja helpottaa eri alojen asiantuntijoiden saamista mukaan koulutyöhön (esim. wiki-alueet, videoyhteys sovittuina aikoina).
- Aktivoidaan nuoria olemaan aloitteellisia oman alueen yhteisessä päätöksenteossa ja osallistumisessa ja tuomaan esiin omaa osaamistaan.

Pääjohtaja

Aulis Pitkälä

Johtaja

Jorma Kauppinen